

plemenito srcé. — Kadar srečaš starejšega od sebe, vzemi kapo ali klobuk z glave in pozdravi ga prijazno. Prijazne in uljudne otroke ima vsak dober človek rad. Kadar se vam na obleki kaj raztrga, prosite mater, da vam zašije ali zakrpa; raztrgani ne smete med ljudi. — Tudi umazana ne sme biti obleka; grdo je videti človeka, ki je umazan ali raztrgan. Nove obleke ne morete imeti, kadar bi hotli, a čedna in snažna je lahko obleka zmiraj, ako se na snažnost gleda.

Dalje naj učitelj vpleta primerne prigovore, uganke in kratke povestice, kakor sem to pri poprejšnjih vajah pokazal. To se zná, da mora učitelj tacega gradiva vedno pripravljenega imeti, zatoorej naj pridno čita slovenske knjige in si naredi zbirko primernih prigovorov, uganek in družega enacega blagá. V „Vrtcu“ je primernih uganek in povestic na izbiro, zatoorej mi jih ni treba tukaj ponavljati, ker moj namen je le pokazati pot, kako naj se názorni nauk v drugem razredu ljudske šole razvija.

Pri tej obravnavi naj učitelj na tablo nariše: klobuk, kapo, suknjó, hlače, čevlje itd. Pri risanju naj povdarja ravnoležne in navpične črte. Pri tej vaji otroci tudi lahko naštevajo rokodelce, ki obleko in obútal izdelujejo, kakor tudi orodje, ki ga pri tem delu rabijo. Vse to se na šolsko tablo zapiše in otroci prepisujejo v svoje spisovnice.

Bernard Tomšič.

Pisaril je tedaj še v nemške liste na pr.: l. 1847 v „Der Pilger“. Commerzielle belletristische Zeitschrift. Karlstadt. VII. Nr. 60. Triumph eines Sängers; 68. Verlegenheit und Glück; 82. Träume. — „Illyr. Bl.“ 1847 — 49: Klagetöne an die Jugend itd. — „Laib. Ztg.“ 1854 Nr. 81. Nachruf auf den hochw. Herrn Friedrich Baraga, Bischof von Amyzonía; v rokopisu pustil veliko pesem: Amerika's Entdeckung durch Columbus. Eine poetische Beschreibung. — Zlagal je za razne prilike pesmice resne in šaljive, v čemur mu je vže oče Matija bil vzgled, nemške in slovenske na pr.: o godu, novem letu, novi maši, l. 1848 o tlaki odpravljeni, Višnjagorcem, Madžarom, Šentvidci Ljubljančanom, o J. Naboretu itd.

L. 1848 je J. Navratil jel izdajati časopis za šolsko mladino „Vedež“ in učitelj Bernard Tomšič koj vanj dopisovati na pr. tečaj I. št. 3. Učenc in kos (Basen). 12. Nuširvan. — II. l. 1849. I. 5. Nedolžnost v ječi (Povest); 13. Tašica (Milo tašica prepeva — U zeleni gajbici; — De žalnje vboga reva, — Pač ni v mislih Milici itd.); 14. Pot skozi življenje (Prilika); 17. Nevbogljiivi sin (Nazaj v preljub domovanje — Zgabljeni sinek se podá; — Več ni mu za posvetne sanje, — Nar lepši biti je domá itd.); 26.

Slonov kes (Povest); II., 1. Zasačeni duhovi (Povest); 3. Povračilo (Povest); 5. Leo Proner (Koroški umetnik); 8. Sreča v nesreči (Povest).

Kedar zaspi „Vedež“ in se v Celovcu vzbudi časopis za šolo in za dom „Šolski Prijatelj“, jel je vanj pošiljati svoje umotvore B. Tomšič, in tako se nahajajo v III. teč. l. 1854 č. 31: Izplačana šala (Koradel — Jaklev Janez); 33. Pogovor dveh učiteljev (o slabem stanju ljudskih učiteljev — in umbra mortis sedentium); 34. Otrokom; 37. Smešnica in resnica. Pesmica str. 271 se glasi na pr.:

O t r o k o m.

Kak drevesca se raduje,
Ki ga sam zasadil je!
Vsaki dan ga ogleduje,
Kako raste in cvete. —

Z rajsko radostjo navdaja
Me preljubljeni otrok;
Za občutke mojga raja
Je premajhen svet širok!

Ljudskim učiteljem se je takrat v tvarinskih zadevah sploh slaba pela, vzlasti onim z družinami. Ko je l. 1848 dana bila nam vstava in poleg deželnih zborov tudi zbor državni, kjer so razkrivali potrebe vseh stanov iz vseh dežel poslanci, obrnil se je nekako v imenu svojih soterpinov do njih Bernard Tomšič z milo kolednico („Novic.“ 1848 l. 26. str. 109):

Prošnja učiteljev.

Vsim je učiteljev beraštvo znano! —
Krog u jeseni moramo hoditi,
Se hliniti seljanam, jih prositi:
De b' zmesi dali kako pest za hrano.

Kaj 'z káse je le malokje spoznano. —
Težko, prijatli! je, ob enim lačen biti,
In s šolskim ukam glávo si beliti! —
S součeniki se ozrem v Ljubljano:

Nikar, poslanci, nas ne pozabite,
Poboljšanja dohodkov nam sprosíte,
Ko zbora Beškiga zasveti zarja;

De se tud' mi radujemo ustave,
De mi tud' v krono miliga Cesarja
Venc pletemo nepreventljivi slave!

Učitelj na deželi ima v svoji družini vže domá večkrat kako igro, sedaj žalostno sedaj veselo; tako tudi v šoli. In ko so Slovenci l. 1848 narodno jeli se gibati ter igrati časih v gledišču, lotil se je i Bernard Tomšič slovenske dramatike. Po sestavku: „Wer nur seine Leute kennt“ itd. l. 1831 v Zagrebski „Luni“ zložil je veselo igro, ktero je po njegovi smrti, v predgovoru opisavši nekoliko očeta, na svetlobo pripravil sinko mu Ljudevit z naslovom: „Lahkoverni“. Vesela igra v III. djanjih. Spisal Bernard Tomšič, bivši učitelj v Vinici na Kranjskem.

Na svetlo dal Ljudevit Tomšič. V Zagrebu 1864. Brzotisk Antona Jakića. Predg. IX. — XIII. m. 8° str. 120. — Druga je tudi šaloigra, katero je spisal l. 1852 svobodno po Kotzebuevu ter izmed očetovih rokopisov za tisk priredil in s kratkim predgovorom dramatičnemu društvu izročil jo sinko mu Ivan. Nahaja se natisnjena v V. vezku Slovenske Talije v oblikah nekoliko popiljena z naslovom: „**Ravni pot najboljši pot**“. Vesela igra v enem dejanji. Svobodno poslovenil Bernard Tomšič, bivši učitelj v Vinici 1852. Izdalo i založilo Dramatično društvo v Ljubljani. Natisnola Rozalija Eger. 1868. 16° str. 42.

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

6.

Še nisem pri kraji z jedjó. Še imam pregovoriti nekaj precej važnega. Ravno z jedjó se da tako lepó združiti poduk o marsikteri lepi lastnosti, ki je potrebna otroku, potrebna tudi odraslemu.

Vendar, predno prestopim na ta predmet, moram omeniti neke nemarnosti, ki ima svoj izvir le v lenobi. Povedati moram namreč, da si imajo otroci vselej po jedi izmiti usta in zobe. Marsikdo vé, da je to potrebno; a koliko jih stori to! Pri požiranji zastane mnogo koscev jedil v ustih in posebno med zobmi. Ti ostanki gnijó naglo, in začnó smerdeti. Zato ravno smerdi toliko ljudém iz ust. Ali semrad še ni vse. Na teh gnjilih ostankih jamejo čez kratko poganjati majhene rastlinice, tako imenovane glive, katerih kali lahko pridejo pri dihanji v usta. Te rastlinice pokrijó zobé; ter porinejo svoje odrasleke med še tako majhene razpoke v zobeh, in ti se začnó rušiti in razpadati.

Tako sem opozoril stariše na nekaj, in zdaj preidem k pravi nalogi tega poglavja. Lahko je prvič združiti z obedom tudi poduk, kako se pridelujejo jedila, ktera ravnokar uživamo. To je jako potrebno, in tudi težko ni izpeljati. Saj ne molčimo tako nikdar pri jedi. Obdelujemo mnogokrat prav malostne stvari z nekako preobširno obširnostjo. Ali bi ne bilo tedaj pametno govoriti o koristnih rečeh, in tako zediniti koristno z dobrim? V izgled temu nam bodi znana nemška pesen: „Das Habermus“. Kdor jo pozná, mi bode priterdil, kakó mično razlaga v nji oče svojim otrokom cel življenjepis ovsá, od njegovega poroda do njegove smerti. Ko bi se pač potrudil kdo, ter nam jo preložil v slovenski jezik. Ne bilo bi napačno.

A odgovorilo se bode mojim izjavam z latinskim pregovorom: „Plenus venter non studet libenter“, — poln trebuh ni za uk. Ne bom